

ВАЖЛИВІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Постановка проблеми. Кожного дня по всьому світу проводяться десятки тисяч транзакцій, приймаються економічні рішення з багатьох питань, укладаються договори, беруться кредити або робляться вкладення на депозити тощо. Всі ці операції виконуються не самі собою, їх виконують індивіди, кожен з яких керується власними інтересами для досягнення різних цілей. Насправді люди часто допускають однотипні помилки, які заважають максимально ефективно використовувати різні фінансові ресурси. Як не дивно, але деякі індивіди обмежуються лише найпростішими економічними операціями, уникаючи більш складних, які б могли приносити пасивний дохід або допомагали краще розпоряджатися власними активами. Набір знань та навичок, необхідних для ефективного й відповідального використання ресурсів, формування правильного ставлення до них називається фінансова грамотність.

Проблема необізнаності людей достатньою мірою у фінансових питаннях – досить поширена у всьому світі. Це незнання потенційно може вести за собою катастрофічні наслідки не тільки для індивіда, а й для всієї країни. Можливо, спочатку важко уявити, як фінансова грамотність окремих громадян так сильно впливає на економіку держави, але насправді держава – це люди, які кожного дня приймають певні рішення, укладають угоди та розпоряджаються ресурсами. Експерти з усього світу сходяться у думці, що більшість глобальних економічних криз спричинені саме фінансовою неграмотністю. Отже, чим вище рівень фінансової грамотності населення, тим вищий їх власний добробут, а також рівень конкурентоспроможності й економічного розвитку держави.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішні фінансова грамотність набуває рівня національної важливості, адже вона є основою для конкурентоспроможності держави на міжнародному рівні та запорукою фінансової безпеки. Грамотні інвестори будуть більш відповідально ставитись до питань розподілу й використання ресурсів, уважно аналізуючи всі можливі альтернативні витрати [2]. Кожна людина, будь то підприємець чи звичайний будівельник, прагне отримувати високий прибуток та бути добре забезпеченим у матеріальному плані, але це не завжди вдається через недостачу необхідних знань та навичок. Розуміння базових фінансових питань допоможе звичайним індивідам ухвалювати правильні економічні рішення, планувати бюджет, ефективно розпоряджатися своїми статками, і, як наслідок, примножувати їх, і мати впевненість у наступну дні. Звичайно, це не гарантує кожному багатство, але точно створить базу для досягнення цього.

Фінансова грамотність за визначенням Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) – це комплекс знань, вмінь, навичок, ставлення та поведінки людини, необхідних для ухвалення важливих фінансових рішень та для досягнення особистого фінансового добробуту [1]. Значення фінансової грамотності є дуже великим, адже саме ці знання дозволяють індивідам забезпечити власний добробут завдяки плануванню бюджету, інвестуванню коштів, створенню пасивного доходу, заощадженню та грамотному користуванню банківським послугами.

Оскільки рівень фінансової грамотності населення впливає на економічний добробут країни, то у забезпеченні фінансової інклюзії повинна бути зацікавлена держава. У більшості країн функцію розповсюдження фінансових знань виконує Центральний Банк або міністерство фінансів. В Україні це входить до функцій Національного банку. У Нідерландах, наприклад, питанням фінансової грамотності займається безпосередньо королева Максима, яка окрім того є Спеціально уповноваженою Генерального Секретаря ООН з питань фінансової інклюзії задля розвитку (UNSGSA), почесною меценаткою Глобального партнерства за фінансову інклюзію (GPFI) Великої двадцятки, засновницею Партнерства виконавчих директорів за економічну інклюзію [1].

Провідні країни світу, такі як США, Канада, Великобританія, Австрія дуже активно займаються підвищенням рівня фінансової грамотності населення, застосовуючи різні методи, заходи, практики тощо. Найбільш ефективні способи використовують у міжнародних установах, таких як Організація економічного співробітництва та розвитку, Світовий Банк, Агентство США з міжнародного розвитку тощо. Наприклад, ОЕСР регулярно проводить опитування серед різних вікових категорій населення щодо рівня фінансової грамотності у різних країнах світу. Зазвичай питання стосуються розуміння відсотків, очікування інфляції, надання переваги витрачанням чи заощадженню, загальне ставлення до банківських операцій, наприклад, до кредитів та депозитів тощо.

За результатами опитування індекс фінансової грамотності в Україні складає 11,6 з 21 можливих, що знаходиться на одному рівні з Польщею, тобто найнижча позиція серед 30 залучених країн. Це свідчить про дуже низький рівень фінансової обізнаності серед українців, та гостру потребу проведення різноманітних освітніх заходів для покращення ситуації. НБУ підкреслює потребу надання саме практичних навичок, акцентуючи особливу увагу на молоді. Фінансова грамотність повинна викладатися дітям починаючи зі школи, щоб вони відповідально розпоряджалися своїми ресурсами та сприяли економічному зростанню держави.

Серед чинників, які впливають на рівень фінансової грамотності населення виділяють стать, вік, освіту, особистий дохід і регіон проживання. В Україні, на відміну від середнього показника по Європі, жінки (11,7 – коефіцієнт рівня фінансової грамотності) більш фінансово освічені, ніж чоловіки (11,5). Люди

віком від 25 до 34 років мають найвищий рівень (12,1), а молодь віком від 18 до 24 років – найнижчий (10,6). Освіта є одним з найбільш вагомих чинників, адже різниця коефіцієнтів між людьми з вищою освітою (12,5) і з середньою (10,4) складає більш ніж 2 одиниці, що говорить про сильний кореляційний зв'язок. Особистий дохід людини також сильно впливає на рівень фінансової грамотності: чим більший дохід, тим вищий коефіцієнт (12,7); у людей з низьким доходом відповідно нижчий коефіцієнт (11,1). Варто зауважити, що ставлення до фінансових питань в обох категоріях однаково (2,4), а оцінка фінансової поведінки та знань зростають прямо пропорційно з доходом. Рівень фінансової грамотності відрізняється у різних економічних регіонах України, наприклад, у Центральному і Північному регіоні коефіцієнт є вищим (12,4 і 12,2), ніж у Південному (10,8).

Важливим завданням міжнародних організацій, таких як ОЕСР, є розробка національних стратегій підвищення рівня фінансової грамотності у населення. За даними Світового банку, вже 44 країни ухвалили стратегію щодо фінансової грамотності, метою якої є забезпечення умов для добробуту як індивідів, так і всієї держави шляхом формування нової фінансової культури. Ключовою метою української стратегії НБУ визначає забезпечення українців належним рівнем знань та практичними навичками щодо розпорядження власних фінансів, НБУ визначає такий рівень як «українець європейський, фінансово обізнаний», щоб досягти повноправного членства країни з Євросоюзом. На сьогодні вже розроблені основи української стратегії: змінити фінансову культуру, сфокусуватися на фінансовій грамотності молоді, створити єдину комунікаційну платформу для забезпечення довіри та створити освітньо-інформаційний центр. Всі ці кроки допоможуть поступово сформувати фінансово грамотне населення, яке зможе приймати ефективні економічні рішення та грамотно розпоряджатися власними фінансами й ресурсами на користь не тільки собі, а й державі.

Висновок. Фінансова грамотність відіграє дуже велику роль як для індивідів окремо, так і для економічного зростання держави в цілому. Вона допомагає ефективно розпоряджатися фінансовими засобами, приймати відповідальні економічні рішення, є основою для конкурентоспроможності і фінансової безпеки держави, надає необхідні знання для забезпечення стабільного майбутнього у достатку. Фінансова грамотність населення країни є важливою умовою для уникнення економічних криз, тому провідні країни світу дуже активно займаються питанням поширення фінансової інклюзії. Найуспішніші практики використовуються у міжнародних організаціях, таких як Світовий Банк, Організація економічного співробітництва та розвитку, Агентство США з міжнародного розвитку тощо. За результатами опитування ОЕСР щодо рівня фінансової грамотності людей усіх вікових категорій у різних країнах світу, Україна займає одне з останніх місць за коефіцієнтом рівня фінансової грамотності. Це свідчить про гостру потребу впровадження різноманітних освітніх програм, у

першу чергу для молоді, щоб сформувати нову фінансову культуру, і забезпечити рівень відповідний європейським стандартам для повноцінного членства України в Європейському Союзі.

На сьогоднішні 44 країни світу ухвалили національні стратегії для підвищення рівня фінансової грамотності. В Україні за фінансову інклюзію відповідає НБУ, та вже визначені пріоритетні напрями стратегій: забезпечення рівня фінансової грамотності на рівні стандартів ЄС, фокус на молодь, створення нової фінансової культури, розробка освітньо-інформаційного центру та єдиної комунікаційної платформи. Усі ці кроки у майбутньому забезпечать Україні стабільне економічне зростання, а всім громадянам – життя у матеріальному достатку та впевненість у наступному дні.

Використані джерела:

1. Важливість фінансової грамотності та міжнародний досвід // Національний банк України. – 2019. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=83136318.
2. Смовженко Т. С. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України / Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнєцова. – 2013. – URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/68175/04-Smovzhenko.pdf?sequence=1>
3. Стратегія фінансової грамотності // Національний банк України. – 2019. – URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-fingramotnosti-ta-ponad-700-zahodiv-yak-natsionalniy-bank-pidvischuvav-riven-finansovoyi-kulturi-v-ukrayini-u-2019-rotsi>
4. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні // Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). – 2019. – URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf?fbclid=IwAR2AlpnGNn8big9d0_v6YEhNBwL69ErT0ToDVmY5Rq8dIJqSvLVndCm5ueM.

Оспанова Н. П., Кравченко А. С.
студентки 2 р. н., НаУКМА

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У наш час інвестиції відіграють важливу роль у розвитку економіки як на національному, так і на міжнародному рівнях. Розвиток науково-технічного прогресу призводить до змін в умовах праці та економічної діяльності і з цим значення інтелектуального капіталу в промисловості постійно зростає. Промисловість потребує кардинальних змін в науково-технічному напрямку і висококваліфікованих кадрів. Виникають нові професії, види зайнятості та шляхи розвитку, тому людський капітал є важливою основою економічного росту. Саме інноваційні здібності людини, які повинна підтримувати держава, допоможуть покращити економіку України. Тож серед економістів все частіше постає питання наукових досліджень у сфері інтелектуального інвестування.